T.C.

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ

İLAHİYAT FAKÜLTESİ

RUH-I İSLAM VE AHLAK-I KUR’AN TRANSKRİBİ

BİTİRME ÖDEVİ

HAZIRLAYAN

Vildan DEMİR

B120400111

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Harun ABACI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

بسم الله الرحمن الرحيم

Yeri, göğü ve bütün kainatı uçsuz bucaksız yarattım ancak Mü'min kulumun kalbini her şeyden daha geniş yarattım ve onun kalbine sığdım çünkü Mü'min kulun kalbi bütün kainattaki acıları ve sevinçleri hissedecek kadar geniştir. yaratıcının kalbinde var olduğunu bilen Mü'min de her daim onun sevgisine layık olmaya çalışmalıdır

'İlme hem rızka koşan insanlara yardım eden

Emrini kimler yaparsa ahirette şad eden

Tanrı'nın gel hep beraber yâd edelim zikrini

Söz verelim dinlemekle yapmaya her emrini

Yazarımızın bu manzumesinde de dediği gibi her daim O'nun istediği bir hayat yaşamalıyız. Bunun için de Cenab-ı Hakk'ın Peygamberimizle gönderdiği İslam'ı hakkıyla öğrenip, yaşantısına uygulamalıdır. Çünkü İslam her zaman, her vakit, her yerde yaşanıp tatbik edilmelidir. "Söylemek'' tatbik etmektir "yapamayacağınız şeyleri neden söylüyorsunuz" ayetinde bahsedildiği gibi vebal gerektirir" Rabbim hakkıyla İslam'ı yaşamayı ve yaşatmayı nasip etsin.

Çalışmama ilk olarak yazarın hayatıyla başladım. Daha sonra da **Said Cemil'in** "**Ruhu İslam ve Ahlak-ı Kur'an**" adlı eserini naçizane orijinal metninden transkribe etmeye çalıştım ve değerlendirdim. Sizler için çalışmamın sonuna eseri daha iyi anlamanıza yardımcı olacak fihrist ekledim.

Tevfik-i ilahi ile tamamlanan bu çalışmanın, "**Ruh-u İslam ve Ahlak-ı Kur'an**" adlı eserin tanınmasına katkı sağlamasını temenni eder ve bu süreç içerisinde ilgisinden ötürü kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Harun ABACI 'ya teşekkürü bir borç bilirim. Hayatım boyunca her daim yanımda olan, her türlü zorluğa rağmen sevgilerini ve desteklerini hep yanımda hissettiğim, hayatımın en değerli iki insanı Babam Murteza DEMİR ve Annem Saime DEMİR 'e sonsuz minnet ve şükranlarımı sunmayı vefanın bir gereği olarak addederim. Varlıkları mutluluğuma sebep, hayatın bana bahşetmiş olduğu en güzel hediye olan kıymetli kardeşlerime muhabbet dolu teşekkürlerimi iletirim. Ayrıca bu çalışmamdaki gizli yardımcım, kıymetli dostum Müberra

KESKİN' e, kardeşim gördüğüm Şeyma KUL' a, Sakarya'nın güzel olmasını sağlayan ev arkadaşlarım Esma SEVİM, Züleyha BAYAT ve Rümeysa ARKAN'A müteşekkirim.

VİLDAN DEMİR

CEMİL SAİD DİKEL

Cumhuriyet döneminin ilk Kur'an mütercimlerinden Cemil Sait Dikel 1872 yılında İstanbul'da doğdu. Diplomat ve yazar Kemal Paşazade Mehmet Sait'in oğlu olan Cemil Said asker bir ailenin içinde yetişti ve ilk kitabını 13 yaşında yazdı. Ortaöğretimini Mekteb-i Sultani'de yaptıktan sonra Harp Akademisi'ne girerek askerlik mesleğini seçti. Osmanlı elçiliklerinde, St.Petersburg, Paris ve Tahran'da askeri ataşe olarak görev yaptı. 1908'de Meşrutiyet'in ilanından sonra askerlik görevinden ayrılarak İstanbul'a ve yazarlık mesleğine geri döndü. Montesquien'ün Lettres Persane (Pers Mektupları) benzeri İran Mektupları adlı yazılar yazdı. Bu yazılarda İstanbul'daki olayların kritiklerini yaptı. Kadınlar Dünyası dergisinde kadın hareketlerini destekleyen yazıları ve skeçleri yayımladı. Cemil Said birçok yazısında Kur'an'ın tercüme edilmesi gereğini vurguladı. İslam dünyasında Arapça konuşanların azınlıkta olduğunu, birçok Müslümanın Kur'an'ı anlamadan ezberlediğini, aslında Kur'an'ın içeriğinin, insanlara söylemek istediğinin önemli olduğunun dikkatini çekiyordu. Bu konuda da yapılması gerekenin tefsir değil Kur'an'ın tercüme edilmesini fakat Arapçada olan ve Türkçede olmayan bazı terimlerin de Türkçe açıklanması gerektiğini söylüyordu. 1924 yılında başladığı Kur'an tercümesi muhtelif baskılarda (1924-1925-1927) yayımlandı. Bu tercümeler birçok yönden ağır tenkitlere uğradı. Kendisin dini yetersizliği, Kur'an'ı Arapçadan değil Albert de Bibenstein-Kazimirsky'nin Fransızca tercümesinden yaptığı, terimleri açıklamadaki yanlışları bu tenkitlerin başlıcaları idi. Cemil Said, Kazimirsky'nin tercümesinden de yararlandığını fakat tercümeyi doğrudan Arapça metinden yaptığını, hatta daha birçok değişik lisanlardaki tercümeleri de etüt ettiğini, örnekleriyle ortaya koyarak bunlara cevap verdi. Atatürk, Cemil Said'in kendisine hediye ettiği 'Kur'an'ı Kerim Tercümesi' adlı kitabını sürekli okuyordu. Birçok ayetin altını çizerek üzerinde durduğu ve el yazısıyla notlar eklediğinde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından ilk resmi Kur'an tercümeleri yayımlandı. Cemil Said Dikel 1942 yılında İstanbul'da vefat etti.

Eserleri

Teceddüd-i hakiki Nasıl Olur?(1911),Ruh-i İslam ve Ahkak-i Kur'an'dan Birinci Cüz(1916), Kur'an'ı Kerim Tercümesi(1924), Elli Yıl (Hakkı Tarık Us, 1943)

RUH-U İSLÂM, AHLAK-I KUR'AN

BİRİNCİ CÜZ'İ

YAZAN

Şam Terbiyesi Fen Hayat Mu'allim-i Doktor

SA'İD CEMİL

İSTANBUL

1332

Matba'ayı Hayriye ve Şürekası

Bir-İki Söz

Türk oğluna öğütlerim diye İslâmiyet'te bilgi ve temizliğe dair yazdığım kitabı okuyan muhterem büyük fazıllarımızdan gördüğüm taltiflere ve büyülediği yazılarıma devam için lütfen gösterilen teşviklere karşı burada 'alenen teşekkür etmeyi vazife sayarım. Çoktan beri zihnimi işgal eden mühim bir mes'elenin kâğıt üzerine konması hususunda muhtaç olduğum cesareti bu teşviklerinde buldum. Şevkimi attırdılar. Kendilerine borçluyum. Borcumu da işte şu yazacaklarımı yazmakla ödüyorum.

Evet, çoktandır zihnimi tırmalayan bir şey varsa o da sayıları gittikçe artagelmekte olan birçok kimseler tarafından İslâmiyet'in terakkiye man'i olduğuna da'ir söylenilen kuru sözlerin hiçbir bilgiye bağlı olmadığını hem bu gibilere hem de 'umuma bildirmektir.

Söz sohbet eder konuşurken sırası düştükçe göstermekten geri durmadığım delillerle gerçi adamlar mat ediyorlardı. Öyle ki buralarını yakından bilen birkaç zât, Dede Veyis isminde bir Fransız profesörünün İslamiyet ve Türklük 'aleyhindeki iki sene evvel vuk'u bulan sözlerinin, bir konferans vermek suretiyle, reddini benden istemişlerdi. Şam tabiyesiyle Meliki 'İdadisi'nin Müslim, Gayr-ı Müslim talebe ve b'azı mu'allimleri hazır oldukları halde mektepte verilip, iki sa'at kadar süren konferansımda mum-a ileyh Fransız mu'allimin o sözleri İslâmiyet'i, İslâmlığın ruh ve gayesini hiçte bilmeyen bir kafadan çıkmış oldukları ve işin içinde başka bir hinlik gözetlemiş olduğu tarihe, 'ilme dayanmış kana'at verince deliller göstererek hakikati oradakilere teslim ettirmiştim. Ancak mes'ele yine ufacık bir da'ireden öbür tarafa geçememişti. Oraya, o meclise bilgide önüne müteessir kalıp gitmişti.

Ahiren İngiliz 'alimlerinden "Oliver" ki madde ve hayat adlı okuduğum kitabında hakiki bir Hristiyan'ın dünya işlerinden yüz çevirmesi, hayatın her bir lezzetinden vazgeçmesi, beni nev'inden uzaklara çekilip manastırlarda kapanması ve oralarda 'ibadetle meşgul olması lazım geldiğini kale alarak Hristiyanlığın terakkiye man'i olacağına da'ir "Hegel" ki hücumunu "Oliver" kitabının yetmişinci sahifesinde reddettiği sırada Hristiyanlığın hayatta mücadele ederek yaşamış olduğunu ve kurun

vasıtadaki sana'i ve m'imariliğin az çok terakkiyâtını[1] ileri sürerek kendi dinine karşı edilen t'arizi bertaraf etmeye uğraşıyor bu kadarla kalmış olsaydı hiçbir diyeceğimiz yoktu. Lakin bir 'âlime yakışamayacak surette 'âsâr-ı t'aasub göstererek, "Hegel" ki söylediği sözlerin doğruluğu Hristiyanlık için olmayıp İslâmlık için doğru olabileceğini söylemesi doğruysa şayan-ı te'essüftür.

Artık bunun üzerine bende kendi payıma düşen vazifeyi dinime, hakka hakikate borçlu olduğum vazifemi yapmış olmak için İslâmiyet ve Ahlak-ı Kur'an namıyla Avrupalılara karşı Fransızca olarak bir şey yazmaya karar vermiştim. Ancak birçok İslamların böyle hakiki İslamlığı bilemediklerini, içlerinden b'azılarının da bu din hakkında körü körüne iftiralarda bulunacak kadar ileri gittiklerini gördüğümden ve hele Türk oğlunun ne Kur'an'dan ve ne de İslamiyet'ten haberi olmaması beni gittikçe sıkmakta olduğundan artık bu cehalete nihayet verip Türk oğlunu uyandırmak için gücüm yettiği kadar çalışmayı kurduğumdan, bu eserin en evvel Türkçe olarak yazılmasında vatana, vatan evlatlarına daha iyi bir hizmette bulunmuş olacağımı düşündüm. Fazla olarak yazdığım birinci cüz'ide Türk oğluna: Senin anlayacağın bir dil ile Ahlak-ı Kur'an yazılarda İslamiyet'in ne olduğunu senin de anlayacağın bir zaman elbette olacaktır. İslamiyet'in bizi da'ima ileriye doğru yürütmek istediğini sende anlayacaksın dediğim cihetle gerek bu söylediklerim ve gerek 'arz ettiğim gibi birinci kitabın gördüğü teveccüh ve kabul bundan i'tibaren işe başlamama sebep oldu. Benden çalışmak Allah'tan da yardım.

Muallim Sa'id CEMİL

[1] Mum-a ileyh Oliver Hristiyanlığın sırf ahiret için çalışmış olmadığını "Hegel'e" karşı ispat etmek için her nedense kurun vasıtadaki m'imariliği göstermekle yalnız iktifâ etmişti. Hasmı ikn'a için kullandığını 'aynı silahı yalnız kullanmış ve uzun uzadıya söz söylememiş olmak için bizde lütfen İspanya'ya kadar gitsin de oradaki aptalları sana'i nefsiyye-yi görsün der ve sırf âhiret için çalışan bir dinin bugünkü medeniyeti doğuran ve Avrupa Medeniyetini 'adeta meydana getiren bir medeniyetle uğraşması İslâmlara İslâmlığın "ölmeyecek gibi dünyaya tutunmak" lazım geldiğini ve arz 'imar etmenin evamir-i ileyhi iktizasından bulunduğunu öğretmesinden onlara bildirmiş olmasından başka ne gibi bir sa'ikten ileri gelebileceğini "Oliver" ki kendisine sorarız!

Ahlak-ı Kur'an

Başlangıç

Birinci cüz'ide yazdım. Tekrar ederim İslamların bulundukları bugünkü uçuruma doğru gitmiş olmalarına sebep öz ve asıl İslamlığı bilmeyen ve sonra. türeyen İslamlardır. Evet, acınarak içerim yanarak derim ki yüzde doksan dokuzumuz Cenâb-ı Hakk'ın ve Peygamberimiz Efendimizin bildirdikleri İslamlığı bilmiyoruz. Bildiğimiz İslamiyet, asıl bilinmesi gerek olan İslamlıktan o kadar uzak o kadar uzak ki karanlık ile aydınlık ittifak ile nifak kadar aralarında ayrılık gayrılık var.

Tarihe baksak İslamlığın hem içerden hem de dışardan olmak üzere kemirici iki düşman altında ezilip gittiğini gördüğümüz gibi biraz düşünsek şimdiki halimizin de tarihin gösterdiğinden pekte farklı olmadığını hemen anlarız. İslamlığı batırmak için geceleri yettiği kadar çalışmış birçok kimselerin din namına ettikleri dinsizliği, saçma sapan uydurmaları onlar, bilerek etti; anlayarak ve isteyerek yaptı. Bizler dahi bugün bilmeyerek, anlamayarak yapıp gidiyoruz. Bıraktıkları eğri yolu yazık ki bizde bir türlü bırakıp ayrılamıyoruz ve hep yine o yoldan ve fakat körü körüne gidip duruyoruz. İslamlık her işte 'akla "mantığa" 'aklın yattığı şeylere dayanıyor. 'Akla uyar gibi görünmeyen işlerde, 'akla sığınıyor. Hep 'akla danışıyor. Boyunduruk altında yaşamaktan insanları men' ediyor; insanlar bu dünyada ne gibi bir hak sahibi olmaları lazım ise hepsini bağışlıyor. Düşünmeyi "fikri" hiçbir zaman ezmiyor. " Esaret altta olmuyor." Laf götürmez. Bu böyledir. "Nakli" dedikleri şeylerin hepsi fikre uygundur, 'akla yatkındır. Ancak bilgisizliğimizden dolayı 'aklımızın ermediği işlerin çoğunda bu budur. Böyle isteniliyor bu, laf götürmez diyoruz. Yoksa öğrendikçe bilgimiz arttıkça hepsinin 'akıl dâhilinde olduğunu anlıyoruz. Bugünkü bilgi gösteriyor ki insanların bahtiyar yaşamaları iyi ve güzel bir 'ömür geçirmeleri, dünyada yükselip da'ima ilerlemeleri için olsun. Son nefeslerinde gözleri arkada kalmayarak rahat rahat can vermeleri için olsun ne gibi iyilikler yaparak ne gibi eserler bırakarak dünyalarını nasıl geçirmek lazım olduğunu, görüp öğrenmek isteyenlere, İslamlık göstermiş ve öğretmiş olduğu gibi tembel cahil kalmaktan ileri gelen bütün fenalıklardan, insanların geri geri gitmelerine mucip neler varsa hepsinden sakındırmıştır.

İslamlık insanları tembelliğe, işsizliğe alıştırır diyenler, bu iftirayı körü körüne edenler bu dinin yalnız yabancıları olsaydı insanın yüreği yine o kadar yanmazdı. İçlerinde doğuşta ve görünüşte bu dinin oğulları, öz evlatları bulunuyor. Bunlar da bu dine iftira ediyor. Ve körü körüne iftira etmekten çekinmiyorlar: Yalnız bunların nasıl İslam oldukları, İslamlığın besmelesini bile bilmez İslamlardan bulundukları anlaşılınca dediğim ve duyduğum yürek sızısı gerçi az çok kayboluyor. Ölüyor ama tamamıyla gitmiyor. Çünkü bu gibilerin ettikleri kötülük yalnız kendilerine münhasır kalmıyor. Ucu diğer din oğullarına ve nihayet dine dokunuyor. Zira cahil oldukları anlaşılıncaya kadar birçoklarını, pek çok safdilleri aldatıp gidiyorlar.

Evet, bunlar cahildirler. Hem de kara cahildirler. Hakkında mütala‘a yürütmek istedikleri dinin hangi umur ve hususunu biliyorlar diye uzun uzadıya su’ale girişmeyeceğim. Bu onlardan o kadar uzak ki!

Ben diyorum ki bunlar besmelenin ne demek olduğunu henüz bilmiyorlar. Bilmediklerini de ispat edeceğim anlasınlar. Anlasınlar, bilsinler de bundan sonra öyle küstahlıkta bulunmasınlar.

İslamlığın her vakit, her yerde, her zaman da’ima söylenmesini; “Söylemek dince yapılması da içindedir. Çünkü yapılmayacak şeyleri söylemek İslamlıkta büyük günahtır.”[2]Evet, İslamların her zaman ‘akıllarından çıkarmamalarını emrettiği besmele dediğimiz ilk ayet ilk emir ne demektir bilir misin Türkoğlu? Hayır, sana öğretmediler ki bilesin dinle bak بسم لله الرحمن الرحيم

Dünya’da hamaratların, çalışkan olanların, rızık için koşanların yardımcısı, vazifelerini görenlerin şayet kusurları bulunursa ahirette onların affedicisi olan Allah’ın adına sığınarak başlayalım, demektir. İslamiyet’te tembellik, işsizlik olmadığını; koşmak da’ima koşmak ilerlemek ve vazifeyi bilmek lazım geldiğini şimdi sende anladın. İslamiyet’in besmelesini bilmeksizin o yüce dine da’ir söz yürütenlerin hali neye benzer bilir misin; elifi görüp te mertek sanan cahillerin hâkimlik kitabı yazmak istemelerine benzer bundan da ve belki daha ziyade şaşkınlıktır. Evet, anadan kör doğanların renklerden dem örmelerine benzer. Artık

[2]كبر مقتا عند الله ان تقو لو ا ما لا تفعلون(Yapmayacağını şeyleri söylemeniz Allah katında çok sevimsiz bir davranıştır. – Saff,3-)

bunların sözüne güvenmek değil kulak bile asmak doğru olmayacağı gün gibi anlaşıldı. İlerde daha iyi anlayacaksın ki İslamiyet bize da'ima çalışmayı emrediyor.

Bir milletin sa'adeti, zenginliği, yükselmesi efradının birlik olmalarında bir dilde, bir yürekte bulunmalarındadır. İslamiyet'te bize bunu emrediyor ve ayrılmayınız kaybeder ve kaybolursanız **ولاتنازعوافتفشلوا وتذهب ريحكم (**Birbirinize düşmeyiniz, sonra zayıflarsınız ve zaferi elden kaçırırsınız.-Enfal,46-) diyor. Mü'minler kardeştir kardeşlerinizi ıslah ediniz aralarını bulunuz **انما المؤ منو ن اخوة فا صلحوا = بين اخويكم** **(**Mü'minler ancak kardeştirler, öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin.-Hucurat,10-) buyuruyor.

"Peygamberimiz, size namazdan da oruçtan da sadaka vermekten de yüksek bir şey söyleyeyim mi? Birbirinizin arasını bulmaktır ara bozmak dahi dini tıraş eder yok eder" **الا اخير كم با فضل درجه من اصيام و الصدقه و الصلاة اصلاح ذا ت البين وافساد ذات البين هى الحالقه** diyor.

Bizlerin her işte bir yürek ve bir vücut olduğumuzu isterken bizler hep bunun tersine yaptık ve hala yapıyoruz. Kaç vilayetimiz varsa o kadar da ayrılanlarımız var ve hep te birbirine düşman gibi bakıyor. Ne Kur'an'ın ne de Peygamber'in sözlerine bakılmıyor. Vaktiyle yapılan mezhep kavgaları düşmanın ekmeğine yağ sürdüğü yetmiyormuş gibi şimdi de hep İslam oldukları halde birbirine karşı ayrılık gayrılık ile hareket edenlerimiz var bunlar iyi bilsin ki bu halleriyle düşmandan ziyade bize düşmanlık ediyorlar; çünkü ev içindeki düşmanın vereceği ziyan hem sürekli hem de kıyak olur. Aman bundan vazgeçelim İslamlığı öğrenelim yoksa yok olduğumuz gündür. Hele o hoca geçinen 'âlim diye 'âlemi aldatanların hepsi bir gün için kendi çıkarlarını düşünmüş olmaktan başka bir şey yapmıyor bunu da başkalarına dokunmadan, dokunmuş olmadan yapmış olsalar bari yine neyse. Fakat diğerlerini mahvederek, yok ederek kendi çıkarlarını düşünüyorlar. Çoğu ümmi denilecek kadar cahil ve fakat korunan olan bu adamlar halkı kandırmak yolunu pekiyi bilmiyorlar menfa'atlerini başkalarının cahil kalmasında arıyorlar din namına ne hezeyanlar ne iftiralar etmiyorlar? 'Arapça olarak uydurulan herzelerin çoğuna Peygamber sözü dedikleri gibi kitapta yeri var buna inanmayan kâfirdir demeye kadar varıyorlar, Allah'a Peygamber'e bilerek bilmeyerek iftira etmekten utanmıyor ve korkmuyorlar; bilge sözlerine inanmayanları tekfir ile korkutuyorlar hâlbuki küfrün katmerlisi asıl

bunların sözlerine inanmaktır. Ne çare ki cahil olduğu gibi ‘Arapça bilmemek ve inanmaya şiddetli bir ihtiyaç duymak yüzünden bütün şu uydurmalara din ve iman gözüyle bakan halk bunlara kapılarak pek zavallı olarak uçuruma doğru dörtn‘al gidiyor ve memleketi de beraber sürüklüyor da hala bunlara karşı göz yumuyorlar! Neden bilmem? Hükümetin şeklini değiştirenler i‘dama mahkûm edildiği gibi dinin aslını değiştiren böyle kitaplarla, bu kitapları halka telkin eden bu gibi muzır kimseler neden hala yaşatılıyor? Yeryüzünde fesat ekenlerin cezası salb ve i‘dam iken, el ve ayaklarının kesilmesi iken bunlar neden cezaya çarpmıyor? Şu yaptıklarına neden fesat nazarıyla bakmıyoruz? Yoksa fesat olduğunu mu anlamıyoruz? Hepimiz mi bu hallerin cahili kesilmişiz? Bana öyle geliyor ki işin en doğrusu en son söylediğimdir. Evet, hepimizin bu husustaki cehaletidir ki susmamıza sebep oluyor.

Beyinlerimizde varsa bile bu hali kaldırmaya uzanmadıkları için bilgileri de olmaz olsun çünkü dinin dediğini yapmıyorlar. İslamlık diyor ki içinizde hanginiz bir fenalık görürse onu eliyle diliyle gücü neye yetişirse onunla o fenalığı kaldırmaya çalışmalıdır. Peygamber’in sözüyle, hakiki şu sözüyle yapmadıktan sonra böyle bilgi olmaz olsun demekte kendimi haklı görüyorum mademki bizler yapamıyoruz. O zaman iş hükümete düşer ki hükümetin yapacağı şey? İki taraflı olmalıdır. Bir taraftan bu gibi derbederleri cezaya çaptırmak bir yandan da şimdiye kadar aldanmış olan halkı uyandırmaktır. Halkı uyandırmak için nahiye müdürleri, kaymakamlar, ‘idadi ve sultani mu‘allimlerinin münasip zamanlarda böyle cahillerin memlekete ettikleri ve edecekleri fenalıkları gösterir nutuklar ve mektep t‘adili zamanında darü’l-fünun mu‘allimlerinden ‘ulum-u dinîyye mütehassısı olanları dışarıya göndererek va‘azlar verdirmek; köy imamlarını vilayet merkezine bir müddet için toplayıp va‘az öğretmek ki çareler varsa da en mühim iş görecek ve hemen yapılacak tek bir çare vardır. O da Cum‘a hutbelerinin Türkçe okutturulmasıdır. Bundan niçin hala çekiniriz bilmem. Evet, Türk oğluna hutbe herhalde Türkçe olarak kendi diliyle okunmalıdır. Okunmalı değil söylenmelidir. Hutbe demek ‘uşşaktan nevadan bir makam uydurarak şarkı okumak demek değildir.

Hutbeden beklenilen şey öğüttür. Din esasen öğüttür. Peygamber öyle diyor. الدين النصيحه (Din Nasihattir.) Bir öğüdü anlaşılmaz bir dil ile halka söylemek anadan doğma sağırlara musikiden dem örmekten veyahut Sa‘di’nin dediği gibi kör

mahallesinde ayna tutmaktan ne farkı var anlaşılmaz. Zaten de hutbe Türk'ün anlamadığı bir dil ile okunursa Allah'ın dediği yapılmış olmaz ki. Cenab'ı Hak: Biz her Peygamberi kendi milletinin dili ile yolladık.

وما ارسانا من رسول الا بلسان قومه (İstisnasız her peygamberi kendi kavminin diliyle gönderdik ki onlara açık açık anlatsın. –İbrahim,4-) diyor.[3] Daha sonra da kitabımı herkese gösterip öğretiniz diye Peygamberlerden söz aldık önde içerden bir emirde de **وما انزانا عايك الكتاب الا لنبين لهم الذي اختلفوا فيه هدى ورحمة** (Sana kitabı özellikle ayrılığa düştükleri konuda onları aydınlatman için ve inanan bir topluluğa rehber ve rahmet olsun diye indirdik.-Nahl,64) ihtilaf ettikleri şeyleri onlara göstermek içindir ki ancak biz kitabı senin üzerine indirdik. Bu anlamak isteyenler, nur-u rahmettir buyuruyor. Zavallı Türk oğluna kim ne gösterdi? Kim ne öğretiyor. Biçare körü körüne gidiyor ki bu da Allah'ın emr-i hilafınadır.

قل هل يستوي الاعمى والبصير ام هل تستوى الظلمات والنور (Hiç körle gören bir olur mu; yahut karanlıklarla aydınlık eşit olur mu? Diye de sor. -Ra'd,16) körü körüne gitmekle açıkgöz olarak her şey'i bilerek gitmek bir midir? Karanlık ile aydınlık birbirine müsavi midir? Asla. O halde Türk'e öğretmelidir. Dinini bildirmelidir. Kur'an'ını Türkçe öğretmesek, küçüklüğünden dolayı öğretmesini bilmesek hiç değil ise ahlakını, Ahlak-ı Kur'an'ı olsun öğretelim görünüşte İslamlıktan kurtararak İslamlık ne demek olduğunu bildirelim bildirelim de şu kadar İslam ahalimiz vardır diyebilelim.

Her hafta okunan Cum'a hutbesini bütün İslam Türklerine mutlak Türkçe söyleyelim öyle ki sözü Peygamberimiz Efendimizin sünneti ve cehalete, zamana, hale göre ve ma'kulat da'iresinde söylemekle beraber İslamiyet'in yüz karası olan şu 'âlim taslaklarının halka öğrettikleri türlü türlü uydurmaları yok ederek dini layık olduğu

[3] Fahreddin Razi'nin Tefsir-i Kebir'ini görenler müşara ileyhin bu ayetten Kur'an'ın başka bir lisan ile tercüme edilmiş olmasının doğru olmayacağını çıkarmakta olduğunu görürler. Başka bir lisana tercüme edilen Kur'an ile namazın kılınması doğru olamayacağını yine Kur'an'dan ve hadislerden mukni' deliller getirerek ispat ediyor. Ancak **وما ارسانا من رسول الا بسان قومه** ayet-i kerimesinden Kur'an'ın başka bir lisana tercüme edilmesi doğru olmayacağını neden çıkarıyor, anlaşılmaz. Bu ayetin medlulünden Kur'an'ın ne demek olduğu bilinmek için her millet kendi lisanına tercüme edebilmesi lazım geleceğini çıkarmak istiyorum. Dahi müşarun ileyhin şu zühulünden doğrusu hayret etmek kabul değil. Kendisi İmam-ı 'Azam'ın 'Arapçadan başka lisan ile yazılmış Kur'an'ın okunmasıyla kılınan namazın sıhhatine İmam-ı 'Azam'ın ka'il olmasına şaşmış fakat hiçte hak olmaksızın şaşmış olsa gerek 'Arapçanın gayr-i bir lisan ile kılınan namazın sıhhatine hem İmam-ı 'Azam hem de İmameyn dahi ka'ildirler. Şu fark ile ki İmam-ı 'Azam 'Arapça okumasına kadir olana da mesağ görmüş iken İmameyn yalnız bilmeyenler hakkında müsa'adeli davranıyorlar.

yüksek mertebesine yükseltelim Allah’ın gösterdiği tek ve doğru yolu ifrat ve tefritten doğru yolu göstererek bizleri kaybeden ayrılığı gayrılığı yok edelim. Öğrenelim ki Allah **و ان هذا صراطى مستقيما فاتبعوه ولا تتبعوا السبل فتفرق بكم عن سبيله ذلكم وصيكم به لعلكم تتقون** (İşte bu, benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun. Başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip O’nun yolundan ayırır. İşte size bunları Allah sakınasınız diye emretti.-En‘am,153-) İşte benim doğru yol budur. Ondan gidiniz başka yollara sapmayınız ki sizi doğruluktan sapıtır. İşte size Allah’ın vasiyeti budur. Belki saygınız olabilir. Gösterelim ki Cenab-ı Hak bize işte sizin bu ümmetiniz tek bir ümmettir. Ayrısı gayrısı yoktur. Bende Rabbinizim beni tanıyınız, biliniz.

ان هذه امتكم امة واحدة وانا ربكم فاعبدون (Gerçekten bu, tek bir din topluluğu olarak sizin ümmetinizdir; ben de sizin Rabbinizim. Şu halde bana kulluk edin. –Enbiya,92-)Bozuşmayınız ziyan eder ve kaybolursunuz…. **ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ريحكم** (Birbirinize düşmeyiniz, sonra zayıflarsınız ve zaferi elden kaçırırsınız. –Enfal,46-) dediğini bütün dünyaya gösterelim.

……… bu hakikatleri bilip yaptıkları zamanlarda der ki yükselmişler bilgileriyle güç ve kuvvetleriyle dünyaları tuttular. Şimdi Türk oğulları bunları bilmelidir. Bilmek zamanı gerçi çatmış ve geçmiş ise de ziyanı yoktur bilmek ve cehaletin önünü almak her zaman için iyidir.

Bunları bu hakikatleri daha evvel bildirmediğimize şimdi acındığımız gibi şimdi de bildirmesek, İslamlığı layık olduğu mertebeye çıkarıp halkımıza hakiki İslamlığı öğretmezsek duranlarımız buna te’essüfle kalmaz belki de bize la‘net okur. Evet, bildirelim ki İslamlık Kur’an’dan ve Kur’an ile ‘akla uyan Peygamber’in sözlerinden, yalnız ve yalnız bunlardan ‘ibarettir.

Cenab-ı Hak … **كتاب انزلناه اليك لتخرج الناس من الظلمات الى النور (**İnsanları karanlıklardan aydınlığa Allah’ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz kitaptır.- İbrahim,1-) İnsanları karanlıktan aydınlığa çıkarmak için işte sana yolladığımız kitap dediği halde bu kitabı Türklere neden bildirmeyelim; içinde neler ne hakikatler olduğunu neden öğretmeyelim; vaktiyle ‘Arapçayı ‘umumi bir lisan gibi kabul etmemişler bunu şimdi burada uzun uzadıya söyleyecek değilim yalnız bunun artık kabul olmayacağı anlaşıldıktan sonra mezhebimizin piri olan İmam-ı ‘Azam’a iktifa’ edip

neden Türkçe bir Kur’an yazılmasın? Bi’l-ittifak kabul edilmemiş; varsın öyle olsun diyelim de Kur’an namazlarda yine ‘Arapça olarak okunsun yalnız okunan ayetlerin ne demek oldukları Türk oğluna niçin bildirilmiyor? Papağanlıktan olsun kurtarıp ta insanlığa neden ithal edilmiyor; ağzının söylediğini kafası anlasın yalnız kavuk sallamaktan ne çıkar? Okuduğu ayetin ‘akabinde Sadakallahü’l-Azim demesi bence günaha yakın bir şeydir. Allah’a karşı riyakârlık ediyor da haberi yok öyle ki düşünülürse yalancı şahitten hiç fark yoktur. Bu halin kaldırılması biçarenin imanı ve ahlakı iktizasındandır. ‘Avam için burası böyle, havas isterse ‘Arapça okusun. Hem de Mekatib-i ‘Aliye’de Kur’an okunmalıdır. Hiç unutmam Laz Kaya’da Eden mahalle mektebinde Er-Rahman sure’i şerifesine kadar vardım, pederim merhum beni mahalle mektebinden çıkartıp orada o zamanın rüştiyesine verdi, bin iki yüz doksan sekiz senesiydi herkesin ve bi’l-hassa mektebin mu‘allimi evvel münkar-ı zade Ahmet Efendi’nin i‘tirazlarına karşı Kur’an tahsil ‘alinin en yüksek derecesi iken tahsil iptida’iye vasıta olması kadar sakim bir şey olamaz. Namaz kılacak kadar sure okudu artık rüştiye dersleri görsün büyüdükten sonra isterse Kur’an okusun, tefsir okusun onun bileceği bir iştir diyerek sekiz yaşında beni rüştiyeye verdi. Şimdi anlıyorum ki merhumenin yerden göğe kadar hakkı varmış, evet Kur’an’ı Mekatib-i İptida’iye de değil, Mekatib-i ‘Aliye de okutmalıdır. ‘Umum halka da Kur’an’ın ahlakını öğretmek lazım. Bu lüzum İslamiyet ‘aleyhine edilen iftiralar üzerine artık farz derecesine yaklaşıyor dediğim gibi herkese göstermeli ki İslamlık hiçbir vakit ‘atalete tembelliğe mahkûm etmez, bil‘akis en terakkiperverdir. İslamların yükselmesini öğrenmelerini emrediyor.

وهو الذى جعلكم خلا ئف فى الارض ورفع بعضكم فوق بعض درجات) Sizi yeryüzünün halifeleri kılan, size verdiği şeylerde sizi denemek için kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılan O’dur. – En‘am,165-) Yeryüzünü ‘imar için sizi yarattı birbirinizden yüksek etti ki çalışasınız. **ومن كان فى هذه اعمى فهو فى الاخرة اعمى واضل سبيلا**) Bu dünyada kör olan ahirette de kördür, yolunu daha da şaşırmıştır. –İsra,72-) Bu dünya da kör ki doğru yolu görmeyen doğru sözü bilmeyen söylemeyen, bunu bilmeye çalışmayan velhasıl Allah’ın dediğinden haberi olmayan, gösterdiğini görüp yapmayan ahirette dahi kör olup ziyan ve şaşkınlık içinde kalacaktır. Türk oğluna bunlar gösterilmiş midir? Zavallı neden kör yaşatılsın? Ve sonradan da kör haşr edilsin? Bu işte kabahat kimlere düşüyor? Bilip bildirmeyenlerdir değil mi? Herkesi karanlıktan çıkartıp

aydınlığa götürmek için gelen kitabı neden Türkoğlu bilmesin, biçare zulmette kalmaya neden mahkûm olsun? " Kimseden korkmayınız doğru söyleyiniz yalnız benden korkunuz ben size doğru yolu gösteriyorum doğruluk edenlerin işte kazandıkları gün!" gibi sırası geldikçe yazacağım ayetlerle dahi anlaşılacağı ve cehalete, İslamiyet hürriyet, vicdan ile yaşamayı, öğrenip yapmayı[4] durmadan çalışmayı ileri gidip yükselmek için dinç ve bilgiç olmayı istiyor. Ahkâm-ı dinîye de bile istibda da ka'il olmayıp zamanın ve 'aklın kabul ettiği neler ise 'akla uydurarak yapılmasına müsa'adeli davrandığını hem biz öğrenir hem de halka öğretirsek dinleri iktizası olan meşrutiyeti de 'aynı zamanda öğretmiş oluruz. Eskiden burası matlup değilmiş, hükümet adamları bunu istemezmiş, onun için Türk'ün gözü kapalı bırakılmış; körlükten, karanlıktan kurtarılmamış. Fakat şimdi? Şimdi iş öyle değil tamamıyla 'aksidir. Hükümet Türk'ün uyanmasına dört gözle bakıyor. Halka öğretmek, tenvir etmek onun en mukaddes dileğidir. İslamiyet'in bilgiyi 'ibadetten, yüksek tuttuğunu dünya işlerini, dünyada bahtiyar ve mükemmel olarak yaşamak için ne lazım ise onları insanların 'akıl ve idrakine kafalarına ve düşüncelerine göre bıraktığını, dünyanın ıslah ve 'imar olmasını istediğini, bilgisi yapısı, işi ticareti, düzensiz kazancı olmayanları makbul saymadığını, rızk ve kazanca kana'at etmemenin Peygamberlerin sünnetlerine muhalif olduğunu ve kana'ati ihtiyacın azlığında aramak lazım geldiği bildiren birden bulunduğunu herkese söyler ve gösterirsek işte o zaman Allah'ın dediğini yerine getirmiş olmakla beraber şu kadar milyon İslam'ımız var demeye hak kazanırız. Yoksa dediğim gibi coğrafyaca, görünüşte İslam kalmış oluruz ki boşu boşuna pohpohlanıp durmayalım. Ve bilelim ki İslamlarımızı bunun oldukları gibi bırakır ihmal edersek onlardan hiç istifade beklenilmez. Zaten bir kısmı ufak bir telkin ile hemen sapmıyor mu? Gezip gördüğüm ba'zı yerlerde cizvit ve Protestan misyonerlerinin ufacık bir kasaba da kız erkek, iptida'i ve i'dadi derecede on dokuz mektep açmak suretiyle oynadıkları oyunu Anadolu içlerinde dahi oynayan ve kendi tabirlerince Allah'ın bu ilçelerine bir de hükümetlerin komitecileri işe girişmiyor mu? Bunlar yetişmiyormuş gibi bir de

[4] Hürriyet, vicdan demek alt tarafı iyilik sağlık olacak; 'akla ne gelirse kimseden korkmadan, hatır gönül saymadan söylemek ve yapılacak bir şey ise gücü yettiği kadar yapmaya çalışmaktır. Hürriyeti anlatan lisanlar içinde en iyisini Farisi lisanıdır Serbesti diyor ki başı bağlı demektir. Evet, hürriyet, ma'kul olan kanuna 'umumun menfa'atine bağlı olmak şartlarıyla bağlıdır. Çünkü mes'uliyet hürriyet nispetindedir yoksa hürriyet başıboşluk demek değildir Farsça buna Serzadi derler ki Serbestinin tamamıyla 'aksidir.

hoca geçinenlerimizin de hali İslamlığı bir u'cube " garip görülmemiş bir şey" yapan va'izleri, düşünülsün, halkımızın cehalet yüzünden birbirine girmeleri göz önüne getirilsin, bu mel'un ve menhus………. dışardan içerden el ele verircesine yurdumuza nasıl…… atageldikleri pek kolay anlaşılmış olur. Bu ahvale göz yumar kalırsak ziyanımızın çoğa pek çoğa varacağına, kaybedip kaybolacağımıza artık iman getirelim.

Evet, canlanıp halka can vermemizsek elimizde ne hükümet kalır ne de İslamiyet. Hakiki ve asıl İslamiyet'i öğrenelim. Dinin afeti olan fena imamlardan, ahmak emirlerden dini kurtaralım. O zaman hem hilafete sahip İslam devletiz diye söylemeye hak kazanmış hem de dinimizi düşman gözünde büyütmüş oluruz. Hilafet-i İslamiye ve Hükümet-i 'Osmaniye'nin hayatı bu dediklerimin yapılmasına bağlıdır.

Düşmanların gözünde dinimizi büyütmekten ne çıkar demeyelim. Cenab-ı Hak Kur'an'da da düşman gözünde büyük ve çok görünmenin ehemmiyetinden bahsetmemiş mi? Bunun 'aksinden bizler şimdiye kadar ne ziyanlar gördük ve hala görüyoruz! İslamların şimdiki halini görenler İslamiyet'i örtüye koyarak bizlerin yaşamaya bile layık olmadığımızı çekinmeksizin söylemiyorlar mı? Avrupa'nın medeni, vahşi, 'âlim, cahil ne kadar insanları varsa hep bu fikirde bu kafada değil midir?

Zaman, zaten 'ilim ve bilgi, güç ve kuvvet zamanıdır. İslamlar böyle za'if kaldıkça birer birer yutulup gitmiyor mu? Fas işi unutulacak kadar pek te eskimiş olmasa gerek. İşte İran! İşte Avrupa'nın bize karşı insafsızca siyaseti! İnsafsızca deyişim çoğumuzun kullandığı bir sözü söylemiş olmak 'âdetinden ileri geliyor. Yoksa siyasetten bahsedildiği zaman insafı karıştırmak zehirden şifa beklemekten de ziyade saflıktır. Zehrin azı çoğu nere şifa verdiği görülmüş ise de siyasetin insaf ettiği hiç te işitilmiş şey değil! Bu 'adeta ateşte, ateş içinde su bulmaya ummak kadar biçareliktir, aptallıktır. İnsafı elden mi bekliyoruz? Hala el mi yapar sanıyoruz? Yazık ki pek aldanıyoruz! El, el ha! El fırsat bulsa bizi yeryüzünden de kaldırır, yok eder. Bize insaf ancak bizden olur. Bu hakikati artık bilelim. ولا نا منوالا لمن تبع دينكم "Dindaşlar gözünden başkasına emniyet etmeyiniz." Sırrını her gün görmüyor muyuz? Ama bize bunu sitem gibi gösteriyorlar da bizim hopa beylerimiz dahi gerek cehaletten

olsun ve gerek onlara hoş görünmek sevdasından olsun dinimizin bu hakikati ile alay bile ediyorlar. Zavallı ahmak! Bunun müslüman olmayanlar tarafından bize karşı her zaman her dakika tatbik edilmekte olduğunu görmeyecek kadar kördür. Gözü açık kördür. Safdillik gösterdiğimiz yeter artık! Yükselenecek gücümüz kuvvetimizdir ki bizi yükseltecek, gücümüz kuvvetimizdir ki hakkımızı hak edecek, Bilgimiz gücümüzdür ki bizi tanıtacak, bilgimiz birleşmemizdir ki bizi yaşatacak bunlar dahi çalışmakla ve yalnız çalışmakla olur. ‘Akıllarımızın dediğini Kur’an’ın sözlerini söz sahiplerinin dilediğini yapmakla olur. Evvelce dediğim gibi bilmek, yapmak ve bildirmekle olur. İslam olduğumuzu iddi‘a ediyorsak Kur’an’dan, Kur’an’a uyan hadislerden, bizim için gece uykularını bırakıp düşünen, gündüz hep bizim için koşan çalışan büyüklerimizin sözlerinden başka kılavuz istememeliyiz.

Kara cahillere bakmayalım. **اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولى الا مر منكم**(Allah’a itaat edin, Peygamber’e itaat edin, sizden olan ülü’l-emre de.-Nisa,59-) Allah’ı Peygamber’i içimizden söz sahiplerinin[5] sözlerini yalnız dinlemeliyiz.

Şimdiye kadar üzerimize musallat olan taslakları artık dinlemeyelim. Bunların oynadıkları oyun canımıza tak etti. Hanemanımızı söndürdü artık yeter. Yeter artık. Dinimizi tezlil, kendimizi terzil eden bu heriflerin sözlerine kulak astığımız yetti! Bundan sonra bunları dinlemeyelim. Buna hep söz verelim, ant içelim. Bana kalırsa bunun birazı hükümete ve milletvekillerine düşer onun için bende burada hükümete söylüyorum, iyiliğimize çalışmaktan bir lahza durmayan milletvekilleri ve hükümet adamları el ele vererek bu gibi kitapların, böyle aldatıcı insanların, bunu san‘at edinerek milleti yalnız aldatmakla kalmayıp kanunu bile emercesine, ‘aklını felç edercesine hareket eden bu adamların hadlerini bildirmekle beraber dediğim gibi Türk oğluna Cum‘a hutbesini Türkçe söyleyebilecek bilgiç va‘izler göndersin. Yeter gayrı! Allah rızası için yeter. Bu kadar seneden beri hep karanlıklarda dolaşıp durduğumuz yeter. Karanlıktan aydınlığa, cehaletten bilgiye, za‘iften kuvvete, tembellikten çalışkanlığa, felaketten sa‘adete, hakikate da’ima hakikate götüren, doğru yolu, doğru sözü gösteren dinimizin ahlakını bilelim onun dediği ve istediği yükselmemizdir, yükselelim ilerleyelim; Türk oğluna Kur’an’ını Peygamber’in sözlerini, asıl sözlerini bildirelim. Ve zamanın istediği bilgileri insan ve insanca

---

[5] Hem amirler hem de âlimlerdir.

yaşamak için lazım olan şeyleri gösterip öğrenelim. Dinimizin istediklerini yapalım, birleşelim ayrılmayalım; kaybolup kaybetmekten artık kurtulmanın yolunu tutalım. Geçmişten ders alalım; bir musibet bin nasihatten yeydir "yeğdir" derler, bizim musibetler bir değil bini aştı hala uyanmayacak mıyız? İşte bu söylediklerimin yapılmasını hükümetten beklemekle beraber kendi hesabıma da çalışmaktan duramayacağım; bu öğütlerimle Türk oğluna hakkı hakikati, doğruluğu, doğru yolu göstermeye çalışacağım; Kur'an'ı, Peygamber'in sözlerini kendine kılavuz ederek Ahlak-ı Kur'an'ı yazacağım.

Hastalığımızın ben iki şeyden ileri geldiğine kanmışım. Birini vücudumuza fena bakışımızda, ikincisini de yalancı oluşumuzda buluyorum. Doğru olsak her şey'i doğru yaparız. Sıhhati gözetlemekle beraber her şey'i doğru yapmak, bahtiyarlığın başı, her işin baş olmasının temelidir. Onun içindir ki kitabımda, arada bir, vücuda iyi bakmış olmak için yapılması lazım gelen şeyleri de söyleyeceğim. Bu öğüdüm de çocuklarıma ilk verdiğim dersi yazacağım.

Çocuklarıma İlk Dersim

Yavrularım; sizi, annenizi, büyükbaba büyükanalarınızı, beni, halalarınızı teyzelerinizi amca ve dayınızı evet dadınızı da, bütün insanları; yıldızları, ağaç ve çiçekleri, hep hayvanları, daha birçok bilmediklerinizi var eden her şey'i bilir, görür ve işitene Tanrı, Allah denir. Hayır, yavrum onun bir yeri yoktur, o ne yerdedir ne göktedir, senin kalbindedir. Ne mi yapar diyorsun; seni görür, dinler ne yaparsak bilir onun için gizli hiçbir şey yok. Elbette çalışırsan tüfek te verir, at da verir, araba da verir her şey verir. Tek sen çalış yoksa. Bu Allah'ı ben severim mi diyorsun? Pek a'la evladım; zaten o da seni sever bütün var ettiği yaratılmışlar "mahlûk" içinde en çok sevdiği ve bütün yarattıklarından yüksek tuttuğu biz insanlarız. İnsan da 'aklı düşüncesi sayesinde hep yaratılmışları elde etmiş, etmesini bilmiş ve öğrenmiştir. Bu da yalnız çalışmak ve boş durmamakla olmuştur. Allah işte böyle insanları sever.

Gelin evlatlarım bizleri ve bizim için her şey'i yaratan, yaşatan Cenabı-ı Hakk'a, Tanrı'ya hep birden şükür edelim, yalvaralım.

Hamarat ve çalışkan olanlara, bilgi ve helalinden[6] kazanç için koşanlara dünyada yardım eden, vazifelerini bilenlerin, sözünden çıkmayanların şayet bir kusurları olursa ahirette onu bağışlayan Allah'ın adına sığınarak başlayalım.

بسم الله الرحمن الرحيم

Evet, mektepte sizlere öğrettikleri **بسم الله الرحمن الرحيم** demek işte bu demektir. Onlar size ‘Arapçasını öğrettiler bende bunun Türkçe 'si ne demek olduğunu söylüyorum.

Mektepte size manzumeler okutup ezberletiyorlar. Görüyorum ki onları ‘aklınızda pekiyi tutuyorsunuz bende besmeleyi ufacık bir manzume yapıyorum, dinleyiniz. Ezber ediniz, her zaman okuyunuz ve dediğim gibi yapınız:

‘İlme hem rızka koşan insanlara yardım eden

Emrini kimler yaparsa ahirette şad eden

Tanrı'nın gel hep beraber yâd edelim zikrini

Söz verelim dinlemekle yapmaya her emrini

Duamıza devam edelim. Hem de beraber devam edelim ki el birlikle iş görenleri Allah sever, du‘alarını da dinler: Hayır için yapılan edilen birleşmeler hoşuna gider. Hep birlik olmamızı ister.

Bütün ‘âlimlerde ne varsa onun sahibi onun mürebbi " besleyici" ve efendisi çalışkanların yardımcısı onları esirgeyen, iş bilir ve yapanların ve sözünden çıkmayanların ettikleri günahları ahirette bağışlayan Allah'a hamd olsun, " bütün ni‘metler senin hamd ve şükürler de sana" . Ahiret günü senindir; o günün de maliki sensin." Kudret senin ululuk sende. Dilediğini yaparsın." Sana ancak kul oluruz. Seni tanırız." Her dediğini yaparız buna işte biz hazırız biz ‘azim[7] eder senden yalnız yardım isteriz." Sana sığınırız bize doğru yolu göster." Doğruluğa götüren doğru yoldan " 'adaletten " bizi ayırma" ni‘metlerine layık gördüğün sevgili kullarının yolunu göster; ‘asi, tembel ve günahkârlarla cahil ve şaşırmışların yolundan esirge ya Rabbi.

---

[6] Düzensiz demektir.
[7] ‘Azim demek bir işi yapmayı kurdunuz mu ondan vazgeçmemecesine sebat etmek ve hemen işe başlamak.

Bu du‘ayı ben yeni söylemiyorum evlatlarım. Bunu bize Peygamberimiz Efendimiz öğretti. Peygamber'in ne olduğunu da söyleyim peki dinleyiniz:

Hep insanları Allah yarattı demiştim bir zamanlar oldu ki insanlar doğru yoldan saptılar nefislerine, şeytana kapılarak her türlü doğruluktan ayrıldılar. Ne terbiye var ne ……! Ne büyük sözü dinlemek ne de küçüklere merhamet ve acımak var! Herkes ile bildiğine gitti; doğruluğu, doğru yolu kaybettiler. Ne ahlak[8] var ne kanun[9] işte buldukları şu fena halden insanları kurtarmak, Allah'ı tanıtmak hak[10] bildirmek. Halkın "yaradan" insanlar için, insanların iyilikleri için neler istediğini, neler istemediğini, neler yapmak lazım olduğunu göstermek! İnsanları iyi yürekli yapmak Allah'a karşı büyük ve küçük bütün insanlara karşı, hangi millete mensup ise o millete karşı ve bizzat kendi nefsine karşı vazifelerinin ne olduğunu öğretmek için Cenab-ı Hakk'ın yolladığı insanlara Peygamber denir. Şimdiye kadar birçok Peygamberler gelmiş geçmiştir. Sayılarını Allah bilir. En ululları Musa, Davud ‘İsa ve Muhammed Efendilerimizdir ki bütün Peygamberlerin içinde seçilmiş hangi milleti sakındırmak hangi millete doğru göstermek için gelmişlerse o milletlerin kendi dilleriyle olmak üzere birer de kitapla gelmişlerdir.

---

[8] Kanun: İnsanların rahat ve bahtiyar yaşamaları için neler yapıp neler yapmamak lazım olduğunu, birbirlerine karşı nelerle borçlu "mükellef" bulunduklarını bildirir ve kimsenin hakkını kimseye geçirilmemesini öğretir.

[9] Ahlak kanunun istediğini yapmaktır kanun sözdür; ahlak iştir. Kanun ahlakı. Kâğıt üzerine gösterir. İnsanlar onları yapar. Demin besmeleyi söylerken çalışkanlara yardımcıdır dedim. İşte Allah'ın bu bir kanunudur ki Kur'an'da yazılmıştır biz çalışırsak onu yapmış oluruz: Bize çalışkan derler: Doğru adamdırlar: Huyumuz, ahlakımız çalışkanlık doğruluk olmuş olur. Bunun gibi kanunun hangi emrini yaparsak o ahlaklı oluruz; kanunsuz hükümet yaşamadığı gibi ahlaksız bir millet dahi yaşamaz. Kanun hem ahlakı gösterir hem de ahlaka göre yapılır; ahlak dahi kanunu icap eder. Evet, tıpkı tavuk ile yumurta hesabına benzer.

[10] Hak: Bu gün mektepte vazifenizi yaptınız. Burada da bir sa‘attir beni dinliyorsunuz. Dersiniz bitince artık bahçeye gidip oynayacaksınız istediğiniz gibi gezeceksiniz işte bu sizin hakkınızdır. İşinizi gördüğünüz çalıştığınız için bunu kazandınız. Hayır! İstediğiniz gibi dersem ne çiçekleri koparacağınız ne de meyveleri! O çiçekleri bizde koklayacağız, onlara bizde bakacağız meyveleri bizde yiyeceğiz, hepimizin o da bizim hakkımızdır. Başkasının hakkına dokunur ilişirseniz hakkı tanımış ve ahlak sahibi olmuş olmazsınız ki o zaman belki de sizi bahçeye bile koymazlar; sizin bu hakkınızı da vermezler, kabahatte başkasında değil. Sizde olmuş olur. Siz kendi hakkınızın gözetilmesini isterseniz başkasının hakkını gözetmelisiniz. Ve bunu yerde bulsak ta yavrum yine senin hakkın olamaz. Değil mi ki o içindekilerin hep payları var. Yalnız yiyemezsek kimseye göstermeden de yersek kanuna ita‘atsizlik olur ki bu türlü ita‘atsizliğe hırsızlık derler, ahlaksızlığın en fenalarındandır. Evet, dünkü elmayı ne a‘la yediniz düşmüşmüş. Almış annenize getirmişseniz o da size pay etmiş işte her birinize verdiği pay her birinizin ayrı ayrı hakkınızdır. Anneniz kanun yaptı, sizde razı oldunuz, hakkına razı olmak ile ita‘at huylarını yapmış olursunuz, ahlakınız doğru şeylere ita‘at etmek olmuş olur.

Musa ve Davud Yahudilere tevarüs ve Zebur ile ‘İsa Hristiyanlara İncil ile Muhammed dahi biz Müslümanlara Kur’an ile geldiler. Tevrat, Zebur, İncil ve Kur’an’a Kitab-u İleyh derler. Allah’tan gelme kitaplar demektir.

Bizim Peygamberimiz en son gelen peygamberdir ondan sonra Peygamber ne gelmiş ne de gelecek. Biz kendi Peygamberimize inandığımız gibi Yahudilerin de Hristiyanların da Peygamberlerine inanırız hepsini sayar, hepsine hürmet ederiz. Ancak en son kanunu tanımak ve onunla yapmak bizim iyiliğimizi isteyen Allah’ın emri olduğundan biz Kur’an ile yaparız, onlarla yapmayız. Kur’an’da bile sonradan emredilmiş veya men‘ edilmiş şeyler var ki evvelce emredilenleri hükümetten düşürüyor. Onun için bu eski kitaplarla biz iş görmeyiz bizim Kur’an’ımız bunları hükümetten düşürdü. Her yeni kanun eski kanunu bozar; ‘akıl da buna batar. Bu pek tabi‘idir.

Kitabımız bize kendimizi, varımızı, yurdumuzu sakınıp kurtarmak için, ileri da’ima ileri gitmek için lazım olan şeyleri, doğruluk ve doğru yolu gösteriyor; fenalardan, fenalıklardan bizi kaybedip bitirecek şeylerden kaçıp korunmamızı, haktan ayrılmamayı, doğru sözlü, doğru özlü olmamızı öğretiyor; bu dünyada adam olmak insanca yaşamak için, ‘ömrümüzü bahtiyar ve hoşnut geçirmek için, işlerimizin baş olması için neler öğrenmek neler yapmak icap ediyorsa onları öğrenip yapmaklığımızı emrediyor.

Demin söylediğimiz du‘a Peygamberimiz Efendimizin bize öğrettiği bir du‘adır, Allah’ın bir emridir, kitabımızın işte bu ilk suresidir.

الحمد لله رب العالمين الرحمن الرحيم مالك يوم الدين اياك نعبد واياك نستعين اهد نا الصراط المستقيم صراط الذين انعمت عليهم غير المغضوب عليهم ولاالضالين -امين- **(**Hamd alemlerin Rabbi Allah’a mahsustur. Rahman ve Rahim. Ödül ve ceza gününün tek hakimi. Ancak sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi dosdoğru yola ilet. Nimetine erdirdiklerinin yoluna gazaba uğramışlarının yoluna da doğrudan sapmışların yoluna da değil.-Fatiha,1-7)

Bunu öğreniriz, öğrendiğinizi de yapınız. Yalnız anlamadığınız bir şey olursa bana sorunuz, yapmak için iyi bilmek dahi lazım. Bilmek yapmak içindir yapmak için öğreniniz; insanların kıymetini arttıracak, iyi yaşatacak bir şey varsa o da bilmek ve

yapmaktır, yapmaksızın bilginin hiç hayrı olmaz. Atalarımız bizden evvel gelen bütün ana ve babalarımız bunu meyvesiz ağaca benzetmişler. Ne kadar, doğru söylemişler ya? Evet, bilmek yapmak içindir yoksa yapılmadıktan sonra bil ki hiçbir işe yaramaz. Yağmursuz buluta benzer fa'idesiz demektir.

Besmeleyi öğrendiniz Fatiha'yı da bildiniz Fatiha işte demin birlikte söylediğimiz du'adır. Bunu da ezberleyeceğiniz. Şimdi size besmele ile Fatiha'dan anlayabileceğiniz ahlakı söyleyeceğim.

بسم لله الرحمن الرحيم bakınız neler gösteriyor. Bize neler öğretiyor.

Hangi dinden olursa olsun herhangi milletten bulunursa bulunsun bu dünya işlerinde, Cenab-ı Hakk'ın yalnız çalışıp, koşan kimselere yardım edeceğini, çalışkan, hamarat olmayanların hiçbir yerden yardım görmeyeceklerini;

İslamlar içinde de vazifelerini bilenler, severek yapanlar, Allah'ın emrini tutanlar, her ne olursa olsun tuttukları işi can ve gönülden yapanlar ahirette Allah'ın affına mazhar olacaklarını yine gösteriyor.

Onun için çalışalım koşalım, boş durmayalım ki Allah'ta bize yardım etsin; işimiz rast gitsin. Vazifemizi sevelim, tuttuğumuz işi candan görelim, Allah'ın bizim için bize emrettiklerini bilelim ki Allah bizi affetsin bize ihsan etsin.

İşte besmelenin ahlakı bu, şimdi Fatiha'nın ahlakını öğrenelim. Cenab-ı Allah'ın bütün yarattıklarından vazgeçmediğini hepsinin sahibi cümlesinin besleyicisi olduğunu, bütün dünyayı insanlar için yaratmış olduğundan gerek bu husustaki nimetlerinden ve gerek ilerde söyleyeceğim vücudumuzun her azasının ayrı ayrı gördükleri vazifeler dolayısıyla olan nimetlerden olsun, çalışanlara dünyada yardımı ve ahirette ki affı gibi ni'metlerden olsun, hamt ve senaların şükürlerin ancak ona yapılmak lazım geldiğini;

Bir adam müstahak olduğu bir işin peşine düşer gayrette kusur etmez ve usulüyle çalışırsa Cenab-ı Allah'ın yardımına ereceğinden istihkakı derecesinde o işi er, geç elde edebileceğini onun için 'izzet-i nefsini………. kulluk edercesine diğer insanlara minnet etmek icap etmediğini;

Ni‘metler Allah’ın, hamd-ü senalar dahi ona yapılmak gerek olduğunu ancak başka ayetlerden öğreneceğimiz vecihle işimiz kimler vasıtasıyla olmuş ise o adamlara borçlu olup onların da bir işi düşer de elimizden gelirse yardım etmemiz lazım geleceğini; bu dünyada her işimizin rast gitmesi için doğru yoldan ayrılmamak gerek olduğunu; biz İslamların doğru yoldan gitmekliğimiz Allah’ın emri iktizasından bulunduğunu; ve doğru yoldan gidenlerin ancak ni‘metlere na’il olacaklarını; cehalet tembellik ve şaşkınlığın makbul olmadığını gösteriyor.

Doğruluk deyip geçmeyelim. Doğruluktan ayrılmamak oldukça güçtür, kıldan ince kılıçtan keskin bir yoldur. Ancak kimlere güçtür bilir misin? Küçük yaşlarından beri doğru sözlü, doğru özlü olmayanlar, olmaya alışmayanlar için güçtür. Bu gibi kimseler, karşılarına çıkacak her işte güçlük görürler. Hayatları bütün güçlük içinde geçer. Hiçte işleri rast gitmez. Yoksa doğruluğu kendilerine huy edinenler için bu yol o kadar kolay o kadar kolaydır ki her tuttukları işi baş ederler. Hayatları mes‘ut geçer, hem kendileri hem de yurtları hayır görür.

Şimdi Kur’an’ın[11] ikinci suresi[12] ne geçelim: Bu surenin ilk ayeti [13] **ال م ذلك الكتاب لاريب فيه هدا للمتقين (**Elif-Lam-Mim. Bu kitap, hiç şüphe yok, sakınanlar için bir rehberdir.-Bakara,1-2-)

Allah ve Peygamber’in dediklerine imanları olup, iyilik yapan ve fenalıktan çekinenlerin, günah işlemede ısrar etmeyenlerin ve ita‘at ettiklerinden dolayı mağrur olmayanların, bütün günahlardan, fena şeylerden sakınanların, her işlerini düşünerek anlayarak yapanların, can ve gönülden ita‘at ederek her hal ve şanlarında içleri dışları temiz olanların dünya ve ahirette kılavuzları olup doğruluğunda ve kelam. Olduğunda hiç şüphe olmayan kitap. İşte budur.

الذين يؤمنون بالغيب ويقمون الصلوة ومما رزقنا هم ينفقون1 (Onlar, gayba iman edenler, namazı kılarlar, kendilerine verdiklerimizden hayra harcarlar.-Bakara,3)

Ahirete cennete cehenneme ve bunu gibi gözleriyle görmeyip Peygamber’in bütün haber verdiklerine inanan ve namazlarını kılanlar ve Allah’ın yardımıyla kazandıklarını yollu yolunca sarf edenler.

---

[11] Allah’ın Peygamberimize yolladığı kitabın bir adıdır.
[12] Kitabullah’ın 114 faslı var her birine sure denir.
[13] Bu surelerin her bir kısmı ayrı ayrı kerametttir, mu‘cizedir böyle ayrı ayrı cümlelerinden her birine (

والذين يؤمنون بما انزل اليك وما انزل من قبلك وبالاخرة هم يوقنون2 (Sana indirilene ve senden önce indirilene iman ederler ve ahirete kesin olarak inanırlar.-Bakara,4-)

اولئك على هدى من ربهم واولئك هم المفلحون3 (Rablerinden gelen doğru yol üzerinde olanlar yalnız onlardır ve kurtuluşa erenler de yalnızca onlardır. -Bakara,5-)

Gerek sana verdiğimiz bu kitaba ve gerek senden evvel gönderdiğimiz Tevrat ile İncil’e iman edenler ve ahireti bilenler Tanrı’nın gösterdiği doğru yolu gidip mes‘ut olanlar işte bunlardır.

Bu ayetlerdeki ahlaka bak nedir.

Her Müslüman’ın içi dışı bir olması lazım. Hayatta muvaffakiyet başlıca doğru olmakta ve içi ile dışın bir olmasındadır. Başka hiçbir şey’in ehemmiyeti yok. Esası ahlaktır. Metin ve sağlam olan ahlaktır. Ağzımız gösterişimiz bir türlü, yüreğimiz içimiz başka türlü olursa müttekinden demek değiliz. Çünkü günahtan sakınmış olmayız. Günahtan sakınmayan her türlü fenalığı yapanlar, Cenab-ı Hakk’ın müttekin dediği kimseler değildir. Böyleleri hem kendileri ziyan eder, dindaşlarına ziyanları dokunur, hem de imanları eksik demektir.

İçin dışın bir olması doğruluğu insan kendisine meslek huy etmesi, evvelce dediğim gibi vazifesine ‘âşık olması dünyada muvafık olmak için lazım olan en mühim ve başlıca tabi‘atlardır. Paranın, zenginliğin hiç ehemmiyeti yok. Mes’ele bu ahlaktadır ve bu ahlak sahibi olanların yapacaklarındadır. Evet, insanın malik olacağı en kıymetli şeyler bunlardır. Bu huylardır ki insanı gayretli hamiyetli vatanperver yapar. Bu huylardır ki metin ve sağlam kılar. Güzel terbiyenin temel taşı olan bu huylardır ki bizi kurtarır. Ve hele evvelce dediğim gibi bizim yegane derdimiz yalana müptela oluşumuz, hakikatte düşman gibi davranmışızdır. Kendimizi çocuklarımızı ordumuzu bundan temizlersek işte tam o zamandır ki kurtuluruz ve o zamandır ki zorumuza dağlar dayanmaz.

Evet, hakikate, doğruluğa ve doğru yola tutunursak kurtuluruz. Yoksa bizim için ne yaşamak mümkün ne de ilerlemek.

Görüyorsun Türkoğlu ki din bizi ilerletmek istiyor. Cenab-ı Hak bilgilerini artırmak ve dai’ma ilerlemek için insanların yaratılmış olduklarını söylüyor. Dai’ma öğrenmek dai’ma iyileşmek hem Allah’ın hem de Peygamberimizin istediği işte

budur. ‘İlmimin artmadığı günü ah bana mübarek kılmasın diyen Peygamberimizin sözüyle yapmalıyız. Dai’ma ileri gidelim. İlerledikçe yükselmeye ‘aşkımız artar. Yükseldikçe doğru yolu kolay tutarız. Doğru yolu tuttukça yükseliriz.

Doğrulukta illa önce kendi nefsimize başlayalım. Kendimizi seversek Allah rızasını elde etmek istiyorsak kendi nefsimize karşı doğru olalım. Kendimizi sakınalım. Kendimizi sakınmak ise ne ile oluyor bilir misin her vakit doğru söylemekle oluyor. **النجات فى الصدق**

Buyurulmuş ahlakın esası budur. Doğru söylemek kimseden korkmamakla olur. Ancak kimseden korkmamak demek kimseyi saymamak demek olmadığını da bilmeliyiz. Saygısızlıkta bir nev‘i ahlaksızlıktır. Doğruyu, bizi ve memleketi kurtaracak doğruyu söylemek içindir ki kimseden korkmamalıdır. Yoksa insanlar birbirini her zaman saymalıdır. Çünkü her zaman birbirlerine bağlıdırlar. Fakat mertçe, insanca bağlıdırlar. Yoksa esir olacak riyakârlık edecek tebasbus“ insan-ı kul olmak uçurumuna kadar alçalınan huylardan biri” yapacak derecede değil, el el üstündür saymak gerek.

Kur’an bize öğretiyor ki minneti, hamd-u senayı yalnız Allah’a borçluyuz. Ni‘met onun hamd-u sena dahi ancak ona yapılır. İnsanalar içinde de işlerimizi kolaylaştırmak için bizlere yardım edenler bulunur. Bunlara karşı borçlu olmamalıyız. Şu kadar var ki şu borcumuz bizi onlara esir kılmamalıdır. Borcumuz ettikleri iyiliğe karşı onlara da elimizden gelecek bir iyilikte bulunmaktan ‘ibaret kalmalıdır mertçesi bu. Mertliğimizi hiçbir vakit elden bırakmamalıyız. İşte o zaman bütün insanlar iyilik yapmasını düşünürler ki esasen bunun için yaratılmışlardır. İşte o zaman kendimiz de kendimize karşı i‘timat hâsıl olur kendimize güvenmiş oluruz ki kurtulmanın başlıca çaresini hazırlamış oluruz. İşte o zamandır ki işimizin artık hep rast gideceğine hiç şüphe etmemeliyiz.

İşi bu raddeye kadar getirdiğimi karşımıza çıkacak yalnız bir şeyden korkmaz kalır. “Kibir ve tefahür”. Övünüp bezenmek. Hâlbuki kendi nefsimize güvenmek başka; böyle kibir etmek mağrur olmakta büsbütün başkadır birincisiyle kurtuluruz ikincisi ise bizi yok eder. Çünkü bu huy kendisinden ayrılmak bilmeyen diğer fena huylar var onları da beraber çeker ki biri herkesle eğlenmek kimseyi beğenmemek “ istihza” ikincisi de herkesi aldatmaktır. “mekir ve hüda” Bunlar bir adama musallat oldular

mı o adamı hem sefih yapar, hem de yavaş yavaş ve doymaksızın uçuruma doğru sürükler, yuvarlar, mahveder. Bu gibiler artık doğru yolu göremez olduklarından onlar için kurtuluş hiç yoktur. Hâlbuki İslamiyet bu huyların hepsini de men‘ ediyor. Bu surenin sekizinci ayetinde: **يخادعون الله والذين امنوا وما يخدعون الا انفسهم وما يشعرون** **(**Akıllarınca Allah'ı ve iman edenleri aldatmaya kalkışıyorlar; hâlbuki onlar farkında olmadan yalnızca kendilerini aldatmış oluyorlar.)

Allah'ı ve Mü'minleri aldatıyorlar aldatmaya yelteniyorlar. Hakikatte ise bunlar bilmeyerek kendi kendilerini aldatıyorlar. Buyuruluyor. Daha sonra da

انما نحن مستهزؤن (Biz sizinleyiz, biz yalnızca alay etmekteyiz. -Bakara,14-) Biz alay ediyoruz diyenlerin sonu fena olacağını Cenab-ı Hak bildiriyor.

Evvelce geçen müttekin kelimesinden için dışın bir olması istenildiğini öğrendik. Bunun ‘aksi olanlar ya‘ni zahirde iyi görünüp te hakikatte herkesin fenalığına çalışanlar veya onu kuranlar dinin emirlerine karşı duruyor demektir. Çünkü din doğruluğu emrediyor, kimseye fenalık edilmemesini istiyor hele kendi nefsimizin sakınılmasını bizden, hep bizden, üzerimizden istiyor bunun ‘aksini yapanlar dünyada fesat ekmekten fitne koparmaktan da çekinmezler; dediğim gibi gurur getirip kibirlenmeleri ve kendilerine aldanmaları yüzünden olsun, esasen doğruluktan sapmış olmaları yüzünden olsun, yaptıklarının belki farkına bile varmaksızın zulmetten kurtulmazlar, içlerinde belki de iyilik yapmakta olduklarını zannedecekler de bulunabilir nasıl ki bu ayetten sonra gelen ayette:

واذا قيل لهم لاتفسدوا فى الارض قالو انما نحن مصلحون الا انهم هم المفسدون ولكن لا يشعرون (Onlara "Yeryüzünde düzeni bozmayınız" denildiğinde, "Hayır, biz yalnızca ıslah edenleriz" derler. –Bakara,11-12-)

Bunlara yeryüzünde böyle fesat etmeyiniz dendiği zaman biz bil‘akis iyilik yapıyoruz her şey'i iyileştiriyoruz. "Islah ediyoruz" derler hâlbuki müfsit onlardır ama farkına varmıyorlar buyurulmuş ki İslamlığı kabul etmek istemeyen müfsitler hakkında nazil olmuştur.

Yerde fesat ekmek demek insanların iyiliğini isteyen Cenab-ı Hakk'ın dediklerine karşı durmak, bunda da ısrar ve ‘inat etmektir. İslamlığın dediğini yaparsak bütün İslam kardeşlerimizle hakikaten kardeş gibi geçinmiş oluruz. Çünkü birbirimize karşı

ettiğimiz düşmanlık ortadan kendiliğinden kalkmış olur. Evet, birbirimizin iyiliğini düşünür, vazifemizden başka şeyle uğraşmaz ve vazifemize düşn-ü can ve gönülden yaparsak memleketimizi de kendimizi de ıslah etmiş ve memleketin yükselmesiyle uğraşmış oluruz ki İslamlığın en büyük en yüksek ümidi, en ulu istediği de işte budur. Yoksa herkes alabildiğine gider de birbirimize düşman gözüyle bakarsak memleketimizi fitne ve fesat içine boğmuş kendimizi, yük etmiş oluruz. İslamiyet bizi bundan men‘ ediyor o, insaniyetin, hakkıyla insanlığın yapıldığını istiyor. Kitap, bunun için bizlere emirler veriyor. Ayrılın gayrılığın, fena kalpli olmanın, yalancılığın olmamasını kat‘i bir surette istiyor. Bugün ki öğüt bu kadar. Sonrası ikinci cüzdedir.

-SON-

DEĞERLENDİRME

Eserimizin giriş bölümünde yazar eseri yazma nedeniyle başlıyor. Eserin gelişme bölümünde İslam'a getirilen eleştirilere cevap veriyor bir yandan da durumun vahametinden bahsediyor. Sonuç bölümünde ise çocuklarına verdiği ilk dersten bahsediyor.

Yazarımız, eserini yazmaya İslam'a atılan iftiralar ve İslam hakkında olan yanlış düşünceler sebebiyle karar veriyor. Yazar eserini ilk önce Avrupalıların yanlış düşüncelerine karşı Fransızca yazacakken Türk oğlunun daha fazla ihtiyacı olduğunu görünce Türkçe yazıyor.

Biz Müslümanlar ne yazık ki Cenab-ı Hakk'ın gönderdiği, Peygamberimiz Efendimizin (sallalahu aleyhi ve sellem) bildirdiği İslam'ı bilmiyoruz. Asıl İslam ile yaşadığımız İslam arasında ittifak ile nifak arasındaki fark kadar fark var. Bize gelmiş yanlış İslam'ı düzeltmek yerine aynı istikamette devam ettiriyoruz. O ki İslam akla değer veriyor ve düşünerek davranmamızı, bilinçli hareket etmemizi istiyor. İslam her daim insanların çalışmalarını, devamlı ilerlemelerini tavsiye eder; tembelliğe, geri kalmışlığa ve her türlü fenalığa ise karşı çıkar. İslam, insanları tembelliğe ve işsizliğe götürür diyenler sadece İslam düşmanları değil maalesef Müslüman geçinen bu vatanın evlatlarıdır. Bizi asıl yıkan ve inciten bunlardır. Allah'tan bunlar İslam'dan bihaber kişiler, cahillikleri ortaya çıkıyor ama bu süre zarfında dine verdikleri zarar küçümsenemeyecek kadar fazladır. Bu kişilerin yaptıkları anadan kör doğanların renklerden dem örmesine benzer. Bunların sözünü dinlemek değil kulak asmak bile yanlıştır.

İslam bize her daim birlik olmamızı emreder. Bir milletin saadeti, zenginliği, yükselmesi efradının birlik olmasındadır. Biz ise hep tersini yapıyoruz. Hala

aramızda ayrılık gayrılık var bu da düşmanın ekmeğine yağ sürüyor çünkü içimizdeki ayrılık bizi daha çabuk yok eder. Bunlardan tez elden vazgeçip İslam'ı öğrenelim. Aramızda âlim diye geçinen cahillerimiz var. Bunlar halkı kandırıp din namına ne hezeyanlar ne iftiralar ediyorlar. Allah'a Peygamber'e bilerek bilmeyerek iftira etmekten utanmıyor ve korkmuyorlar; bilge sözlerine inanmayanları tekfir ile korkutuyorlar. Hükümetin şeklini değiştirenler idama mahkûm edildiği gibi dinin aslını değiştiren bu gibi alim diye geçinen, İslam'a iftira eden kimseler neden hala yaşatılıyor? O ki İslam, kişi bir kötülük gördüğünde onu eliyle, diliyle ya da kalbiyle düzeltsin diyor.

Halk derhal uyandırılmalıdır. Türk oğlunu görünüşte İslamlıktan kurtaralım, asıl dinini öğretelim. Alim diye geçinenlerin uydurmalarını yok edelim. İslam'ı layık olduğu mertebeye çıkaralım. İnsanlara Kur'an'ın neyden bahsettiğini anlatalım ve ulumu papağanlıktan kurtaralım. Bu dünyada kör yaşayan ahirette de kör haşredilir. Neden Türk oğlunun ahireti de yansın. Eğer halka hakiki İslam'ı öğretmezsek elimizde ne hükümet kalacak ne de İslamiyet.

Zaman, ilim, güç, kuvvet zamanı. İslam böyle kalırsa yok olup, gider. Elimizden geldiğince en ileriye taşımalıyız İslam'ı; düşmanın gözünde en yüksek dereceye çıkarmalıyız. Bunun için de Kur'an'a, hadislere ve bizler için uykularını feda eden âlimlerimizin eserlerine başvurmalıyız.

Çalışmamda yazar işte yukarıda bahsettiğim sorunların üzerinde duruyor, bu sorunların çözümlerini sunuyor ve ayetlerden, hadislerden de örnekler getiriyor. Çözümlerinin çoğuna katılmakla beraber, eleştiriye açık yönleri de bulunmaktadır. Ama yazarın çabası ve üzerine bastığı noktalar takdire şayandır. Eserin muhtevası günümüze de hitap etmekte ne yazık ki aynı problemler hala devam etmektedir. Yazarın da dediği gibi bunun için daima çalışılmalı, bulunan çözümlerin uygulanması için çaba gösterilmelidir.

FİHRİST

Taltif: Hoş davranarak, iyilik yaparak gönül alma.

Terakkiye: İlerleme, yükselme, gelişme.

Mum-a ileyh: Kendisine işâret edilen. İsmi evvelce geçen..

Müteessir olmak: Üzülmüş, üzüntülü**.**

Kurun: Asıllar.

Ta'assub: Herhangi bir dini inanca, bir görüşe, düşünceye veya herhangi bir partiye gereğinden fazla, yani aşırı bağlılığı ifade eder.

Şayan-ı Teessüf: Üzüntüye değer.

Ta'riz: Dokundurma, sitem.

Mucip: Gerektiren, gerektirici..

İktifa Etmek: Yetinmek.

Evamir-i İleyh: Amirlere dayanan.

Saik: Neden.

Münhasır: Bir kimse veya bir şey için ayrılmış, mahsus

Safdil: Kolayca aldatılabilen, temiz yürekli (kimse).

Mütalaa Etmek: Okumak.

Hezeyan: Abuk sabuk konuşma, saçma sapan sözler etme, saçmalama.

Herze: Saçma sapan söz ya da davranış.

Telkin Etmek: (bir duyguyu, bir düşünceyi) aşılamak

Salb: Asmak. Darağacına çekmek. Çarmıha germek.

Derbeder: Giyimi kuşamı, yaşayışı ve davranışı düzensiz (kimse).

Ta'dil: Değişiklik, değiştirme.

Ulumu Diniye: Dini ilimler. Din bilgisi.

Darü'l Fünun: Üniversite.

Müsavi: Eşit,denk

Makulat: Aklın uygun bulduğu, ancak akıl ile bilinir ve nakle müstenit olmayan meseleler ve ilimler.

Müşarun ileyh: Kendisine işaret olunan.

Mukni: İnandırıcı.

Medlül: Delil getirilen şey.

Zühul: Unutmak veya bir işi geciktirmek. Elde olmayan bir sebeple bir işi geciktirmek.

Ka'il olmak: Razı olmak, aklı yatmak, inanmak.

Mesağ: İzin, ruhsat ,cevaz.

Bi'l –ittifak: Beraberce, birlikte, elbirliğiyle.

İktiza: Gerekme.

Sakim: Bozuk, eksik, yanlış.

Mekatib-i İptida: İlkokul.

Mekatib-i Aliye: Yüksekokul.

Atalet: Tembellik, gevşeklik, uyuşukluk.

Terakkiperver: İlerici.

Ahkam-ı Diniye: Dini hükümler.

İstibda: Bölmek.

Matlup: İstenilen, aranılan.

Tenvir Etmek: Bilgi vermek, aydınlatmak.

Tezlil: Birisini tahkir etme, aşağılatma. Zelil ve hakir bulma.

Terzil: Küçük düşürme.

Manzume: Koşuk biçiminde yazılmış olmakla birlikte şiir düzeyine ulaşamamış, sanat değeri taşımayan koşuk.

Tevarüs: Bir kimseden miras kalma.

İstihkak: Hak kazanma, hakkı olma, hak etme.

İzzet-i Nefs: Zillete düşmeyerek şeref ve haysiyeti muhafazaya çalışmak. Vakar.

Na'il Olmak: Ele geçirmek, başarmak, erişmek, ulaşmak, kavuşmak.

Müttekin: Mutmain. İyice bilen, doğruluğunu, hakikatini tamamlayan.

Müptela: (Bir şeye) Düşkün, Meraklı

Tebasbus: Kendini küçülterek riyakârlıkla kendini beğendirmeğe çalışmak.

İtimat: Güven.

Tefahür: Övünme.

Mekir-Hüda: Hile. Aldatma. Oyun. Düzen

Müfsit: Ortalığı karıştırıcı, arabozucu.

Düşn-ü Can: Canı gönülden yapmak.

Mel'un: Nefretle karşılanan, kötü, alçak.

Menhus: Kötü, uğursuz.

KAYNAKÇA

KANAR Mehmet, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü,** İstanbul: Derin Yayınevi, 2005

SAMİ Şemsettin, **Kamus-i Türki,** İstanbul: İdeal Yayınları, 2014

http//www.kubbealtı.com/

http//www.nisanyansozluk.com/

http//www.lexiqamus.com/

http//www.oktayaras.com/cemil-said-dikel/tr/28870

http//www.nedirnedemek.com/